

Hedes tilsvær til forskerne:

Forskningen forvanskes ikke. Det er DR Orientering, der forvansker.

DR Orientering har over flere udsendelser hævdet, at der er graverende fordrejninger i det notat, som undertegnede har udarbejdet om fætter-kusine ægteskaber.

Kernen i debatten er hvorvidt fætter-kusine ægteskaber, der indebærer familiesammenføring, kan formodes hovedsagligt at være såkaldte tvangsægteskaber.

Det er selvsagt helt vitalt for at kunne afgøre dette nærmere, at definere *præcist*, hvad man forstår ved et tvangsægteskab.

Der findes to hoveddefinitioner af tvangsægteskaber:

- En definition, hvor der lægges vægt på at ægteskabet gennemføres under åbenlys trusler om vold, udelukkelse af familiens kreds eller lignende, hvis de unge ikke acceptere forældrenes valg. Denne definition er helt dominerende hos forskere på området.
- En definition, der tager udgangspunkt i FN's universelle menneskerettighedserklæring. Heri kræves det i artikel 16.2 at "*Ægteskab skal kun kunne indgås med begge parter frie og fulde samtykke.*" Her er spørgsmålet altså ikke forekomsten af tvang, men forekomsten af *frihed*. Frihed kan i dette tilfælde defineres således, at de unge kan sige nej til alle de mulige ægtefæller forældrene foreslår, uden at det medfører at den unge udsættes for sanktioner.

Hvor mange tvangsægteskaber, der forekommer, og særligt hvor udbredte de er i forbindelse med fætter-kusine ægteskaber er *helt* afhængig af hvilken definition man anvender.

DR Orientering har *IKKE* informeret forskerne om hvilken definition af tvangsægteskaber, der er anvendt i notatet. Det på trods af, at notatet bruger sider på at forklare definitionen og fremhæver gentagne gange, at den afviger fra den definition, der anvendes blandt antropologer.

Tager man udgangspunkt i definitionen "**tvangsægteskaber = åbenlys tvang**", så er der ingen, heller ikke undertegnede, der hævder at de så udgør hovedparten af de arrangerede ægteskaber. Det er ganske vidst umådeligt vanskeligt at trænge ned ind i hvad, der foregår indenfor murene i familierne. Hvis den unge bøjer sig for presset har ingen parter interesser eller lyst til at delagtiggøre nogen i hvad der har foregået. Men ingen forestiller sig at andelen nærmer sig f.eks. halvdelen af de indgåede ægteskaber.

Det er endog sandsynligt, at med "tvangsægteskaber = åbenlys tvang" definitionen, er forekomsten af tvangsægteskaber noget mindre for fætter-kusine ægteskaber end for andre typer arrangerede ægteskaber. Det skyldtes, at netop ved fætter-kusine ægteskaber er interesserne hos familien i at sikre et nærtstående familiemedlem en opholdstilladelse så overvældende, at det er helt logisk, at unge på forhånd opgiver at tage en konflikt. Derimod er konflikter over arrangerede ægteskaber, hvor de unge ved at forældrene ikke er forpligtede overfor nære familieinteresser, langt mere logiske. Også denne pointe er fremhævet gentagne gange i notatet med referencer til de relevante forskere.

Men DR Orientering skrider som anført let henover dette afgørende definitionsspørgsmål og får dermed serveret en let, men aldeles forvansket historie. For selvfølgelig skriver forskerne i deres svar, at "tvangsægteskaber = åbenlys tvang" ikke udgør hovedparten af ægteskaberne. Men det er lige præcis ikke en afvisning af mit notat. For *præcist* denne konklusion står som nævnt også at læse i notatet, endda adskillige steder. Det undlader DR Orientering systematisk, at oplyse lytterne om. I stedet fremhæves notatet gentagne gange som videnskabeligt suspekt. Det er første eksempel på regulær forvanskning.

Sagen er nemlig, at følger man, som jeg gør i mit notat, en menneskerettighedsorienteret definition, så er forekomsten af tvangsægteskaber massiv. De citerede forskere dokumenterer gang på gang:

- *At unge, der sætter sig op mod forældrenes valg, i alt overvejende grad udsættes for alvorlige repressalier. Det gælder i særlig grad for de få, der protesterer ved arrangerede fætter-kusine ægteskaber.*
- *At forældrene er altdominerende i udvælgelsesprocessen af ægtefælle. I bedste fald kan de unge flytte valget indenfor en på forhånd meget afgrænset personkreds. Igen er denne begrænsning særlig udpræget for fætter-kusine ægteskaber.*

Derfor kan de unges eventuelle samtykke til ægteskaberne ikke med nogen rimelig betragte som "frie" samtykker, som FNs menneskerettighedserklæring kræver.

Lige netop denne hovedkonklusion fra notatet bekræftes tilmed i de svar fra forskerne som DR Orientering har offentliggjort. Også denne enighed med hovedkonklusionen i notatet, undlader DR Orientering at delagtigøre lytterne. Det er andet eksempel på lodret forvanskning.

Roger Ballard skriver f.eks. i sit udførlige svar præcist:

"Now, at long last, what is a 'forced' marriage? Pushing the arguments to an illuminating extreme, if the alter of 'forced' is 'free', then virtually all South Asian marriages are 'forced'. In a South Asian context neither brides nor grooms are free in the Western context: it is their parents who set up the marriage, and although they may take cognisance of their offspring's wishes, they are under no obligation to obey them – any more that western spouses are under any obligation to respect their parents' wishes when it comes to marriage."

Man skal lige forstå, at det Roger Ballard kalder "*an illuminating extreme*" og en "*Western context*" er FNs universelle menneskerettighedserklæring.

Ballards politiske holdning er, at min definition af tvangsægteskaber er "*deeply ethno-centric in character*." Ikke for at indlede en lang politisk polemik. Men det er helt åbenlyst at Roger Ballard og de øvrige forskere ikke kan lide at benytte menneskerettighederne som udgangspunktet for en definition af tvangsægteskaber. Dette politiske synspunkt deler de med talrige andre antropologer. I sin tid var en af de skarpeste kritikere af hele ideen om en universel menneskerettighedserklæring såmænd den amerikanske antropologforening.

Jon Pedersen skriver f.eks. "*Tenkt deg et tradisjonelt samfunn som praktiser ekteskap hvor foreldrene velger ektefeller for barna, men hvor dette er allment akseptert. Da er det neppe tvang, fordi frihet er innsikt i det nødvendige*"...

Det er unægtelig ikke et gangbart princip i menneskeretten, at man kan sætte menneskeretten ud af kraft, fordi nogen finder "det nødvendige". Tværtimod der er flere steder i menneskeretten, hvor stater netop forpligter sig til at arbejde for ændringer af kulturelle mønstre og normer.

Rafat Hussain understøtter også sit kultur-relativistiske standpunkt. Hun finder "*the approach being used by the Danish agencies completely out of step with Pakistani societal norms*." Jeg formoder, at denne bemærkning også gælder mit notat. Jeg er helt enig i Rafat Hussains bemærkning. Mit notat er helt ude af trit med de værdinormer, der er udbredte i det pakistanske samfund, fordi systematiske krænkelse af især kvinders menneskerettigheder er reglen snarere end undtagelse i Pakistan. Og det er vel at mærke krænkelse, der foretages af (mandlige) borgere og ikke af offentlige myndigheder. Hussain skriver videre i sit svar, "*People who make claims that cousin marriages are forced and therefore breach human rights may have used an isolated case here or there to 'promote their own particular agenda'*". Jeg vil overlade det til læseren at sammenholde dette udsagn med artikel 16.2 ovenfor og nedenstående konklusion på Rafat Hussains undersøgelse af ægteskabsindgåelser: "*marriage choice continues to be strictly the domain of parents, reinforced by the vocal or tacit support of elder married siblings*" (Kilde: Hussain, Rafat: Community Perceptions of Reasons for Preference for Consanguineous Marriages in Pakistan, Journal of Biosocial Science, 31 449-461, 1999.)

Det er vanskeligt efter at have hørt de seneste programmer om spørgsmålet om fætter-kusine ægteskaber, at frigøre sig fra den tanke, at det er vigtigere for DR Orientering at være politisk end faktisk korrekt.

Anders Hede

Projektleder Huset Mandag Morgen